

Alle andere soorten.

Yzaak de Vries

Evenals bij de vorige midwintertellingen zijn gegevens verzameld van "niet verplicht te tellen soorten". Deze waarnemingen zijn niet systematisch gedaan. Het aantal personen dat deze gegevens heeft ingeleverd ligt tussen de dertig en veertig, wat ongeveer gelijk is aan het aantal van 1983 (de Vries 1985). Met het nodige voorbehoud kunnen de getallen uit 1983, 1984 en 1986 met elkaar worden vergeleken (tabel 1). Daarbij worden ze waar mogelijk ook gerelateerd aan de resultaten van de PTT-tellingen van SOVON. De WAD tellingen vallen echter in januari terwijl de tellingen van SOVON in december en februari vallen. Gedurende de winter kunnen onder invloed van het weer (en in februari bij het op gang komen van de voorjaarsstrek) grote verplaatsingen van vogels optreden, waardoor van maand tot maand grote verschillen kunnen ontstaan. Ook vergelijkingen van landelijke cijfers met die van Drenthe zijn riskant. Daarnaast speelt het verschil in telmethode een grote rol.

Het weer is van grote invloed op de vogelstand. Vooral extreme koude kan grote invloed hebben. Daarbij speelt niet alleen het weer in Nederland (en Drenthe) een rol, maar ook de weersomstandigheden in de landen van herkomst van onze trekvogels. Januari 1983 was relatief mild en vrij nat (de Vries 1985). In Januari 1984 hadden we te maken met veel neerslag en veel wind. Vorst van enige betekenis kwam pas aan het eind van de maand voor, toen viel er ook sneeuw. In de tweede helft van januari viel er veel sneeuw in grote delen van Europa (CBS 1987). De winter van 1985-86 was de tweede strenge winter op rij. In januari 1986 hadden we te maken met 15 vorstdagen (min. temp. $< 0^{\circ}$ C.) en vijf ijsdagen (max. temp. $< 0^{\circ}$ C.). De meeste binnenwateren waren toen bevroren, maar er was relatief weinig sneeuwval en geen ijzel (SOVON 1986). Over het algemeen heeft de winter van 1985-86 minder negatieve invloed gehad op stand van vooral standvogels, dan de winter van 1984-85.

Er zitten grote verschillen tussen de totale aantallen vogels. In 1983: 33909, 1984: 98402, 1986: 19582. Deze verschillen zijn voor een groot deel toe te schrijven aan het massaal voorkomen van een soort.

In 1983 vooral ongeveer 14000 Spreeuwen, in 1984 Kramsvogels met ca. 62000 ex. In 1986 ontbreekt een dergelijke aantalsbepalende soort en zal het strenge winterweer ongetwijfeld oorzaak zijn van het lage totaal.

De Patrijs maakt moeilijke tijden door. Deze standvogel zal veel te lijden hebben gehad van de twee strenge winters. In januari 1978 werden van deze soort nog 550 ex. geteld (de Vries 1985). Ook landelijk nam de Patrijs in 1986 sterker af dan in voorgaande jaren (SOVON 1986).

De meeuwen worden in Drenthe vooral vertegenwoordigd door Kokmeeuw, Stormmeeuw en Zilvermeeuw. De soorten laten in 1984 een flinke toename zien, waarbij vooral het grote aantal Stormmeeuwen vermeldenswaard is. De soort wordt vooral in het noorden van Drenthe gezien. Het strenge winterweer van januari 1986 was verantwoordelijk voor de sterke terugval, vooral die van de Zilvermeeuw. In februari van dat jaar werden landelijk echter meer Zilvermeeuwen gezien dan in de jaren daarvoor (SOVON 1986). Waarschijnlijk hield de soort zich in grote concentraties op langs de kust (waar nog open water was) en had zich t.g.v. het winterweer uit het binnenland teruggetrokken.

Opvallend is in 1986 het beeld van Strandleeuwerik, Veldleeuwerik, Graspieper en (in mindere mate) Sneeuwgor en IJsgors. Deze kleine vogels van open gebieden zijn in de winter van 1986 voor het eerst gemeld, of waren in grotere aantallen dan daarvoor aanwezig. Ondanks het strenge weer hier te lande, zijn zij ongetwijfeld de barre omstandigheden uit N en NO Europa uit de weg gegaan. Vooral het aantal Strandleeuweriken is opmerkelijk. IJsgors en Sneeuwgor worden wel regelmatig in januari in Drenthe aangetroffen (SOVON 1987), maar hun verschijnen in de WAD-telling is nieuw.

De lijsterachtige worden 's winters in het buitengebied vooral vertegenwoordigd door Kramsvogel en Koperwiek. Beide soorten vertonen een overeenkomstig beeld. Toename in 1984, vooral opmerkelijk door de massale hoeveelheid Kramsvogels en een even opmerkelijke daling van de aantallen in 1986. Een verklaring voor de enorme toename van de Kramsvogel is moeilijk te geven. De aantallen van deze soort kunnen van jaar op jaar sterk schommelen.

Bovendien treden trekverplaatsingen van deze soort, maar ook van de Koperwiek later in het winterseizoen op (SOVON 1984). De lage aantallen in 1986 zijn ongetwijfeld mede een gevolg van de extreme weersomstandigheden geweest. Ook voor de Spreeuw geldt, dat een verklaring voor het forse aantal in 1983 en de afname van de daarvan in de daaropvolgende jaren moeilijk is te geven. Op landelijk niveau vertonen aantallen en verspreiding een wisselend beeld (SOVON

1985). Mogelijk spelen in Drenthe ook telfactoren een rol.

Onder de vinkachtigen bevinden zich een aantal invasiegasten, Sijs en Kruisbek in 1984 en de Barmsijs in 1986. De toename van de Keep is de afgelopen zes jaar ook landelijk vastgesteld, evenals het wisselend aantal van de Groenling (SOVON 1984). De Frater kenden we vroeger vooral van de kust, maar de laatste jaren wordt hij ook steeds veelvuldiger in het binnenland waargenomen (SOVON 1987). Wat verder opvalt is, dat deze soorten zich veel minder van de weersomstandigheden schijnen aan te trekken dan andere vogelsoorten. Indien een strenge winter niet gepaard gaat met ijzel, kunnen deze overwegend boomfouragerende vogels ook bij strenge kou nog wel aan hun kostje komen.

Literatuur.

CBS-publicaties 1987: Punttrans secttellingen van wintervogels 1983/84

SOVON Nieuwsbrief nr. 3 1984: Punt Transect Tellingen

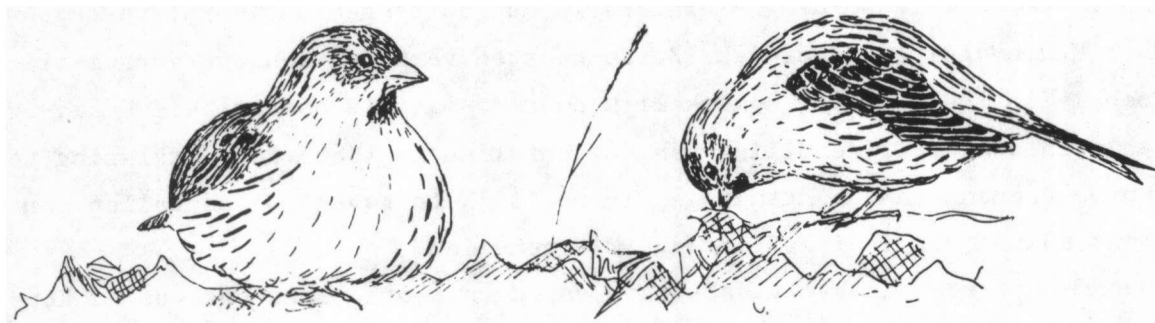
SOVON Nieuwsbrief nr. 4 1985: Punt Transect Tellingen

SOVON Nieuwsbrief nr. 5 1986: Punt Transect Tellingen

SOVON 1987: Atlas van de Nederlandse vogels.

Vries, Y. de 1985: Midwintertelling 1983. Alle andere soorten.

Drentse Vogels 1. blz. 31-32.

Tabel 1. Alle soorten in 1983, 1984 en 1986.

Soort	1983	1984	1986
Patrijs	40	79	4
Fazant	15	233	92
Houtsnip	1	-	-
Kokmeeuw	3023	5843	3000
Stormmeeuw	3446	6676	2500
Kleine Mantelmeeuw	4	1	-
Zilvermeeuw	562	1402	37
Grote Mantelmeeuw	6	1	2
Drieteenmeeuw	1	-	1
Ransuil	30	3	-
Velduil	-	1	1
IJsvogel	-	3	-
Groene Specht	3	1	4
Zwarte Specht	2	5	8
Grote Bonte Specht	18	23	21
Kleine Bonte Specht	1	-	2
Kuifleeuwerik	-	-	12
Boomleeuwerik	-	1	-
Veldleeuwerik	75	146	380
Strandleeuwerik	-	-	48
Graspieper	36	61	197
Waterpieper	3	41	4
Witte Kwikstaart	101	9	-
Merel	72	268	154
Kramsvogel	1548	62576	1113
Zanglijster	5	9	-
Koperwiek	1431	2171	46
Grote Lijster	92	71	11
Vlaamse Gaai	88	129	118
Ekster	1178	1174	642
Spreeuw	13982	7820	2385
Vink	918	1243	507

Keep	4	40	317
Groenling	334	159	100
Putter	-	12	3
Sijs	187	2066	1790
Kneu	15	54	20
Frater	52	97	95
Barmsijs	-	32	470
Kruisbek	6	783	4
Goudvink	25	33	38
Appelvink	-	-	8
IJsgors	-	-	1
Sneeuwgors	-	-	2
Geelgors	125	246	146
Rietgors	29	9	1